

✠ POGAJAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOŤŤ

10. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, oktober 1982

Lětnik 33

Hrono za oktober:

Chrystus praji:

Njeboj so! Ja sym tón přeni a tón posledni a tón žiwy.

(Zjewjenje Jana 1,17)

Do našeho čłowjeskeho žiwjenja słuša bojsoč sobu nutř. Stó z nas njeboj so hnydom na wšelake situacije dopomni, hdžež so boješe? Jedyn myslu drje při tym na to, zo dyrbyeše so jónu rozsudzić a so boješe, zo so wopak rozsudzi. Druhi so zaso chorosćow abo smjerće boji. Mi so zda, zo so tych wěcow bojimy, kotrež njepředwidzimy abo kotrež su mócnije hač my a na kotrež žadyn wliw nimamy. My so jich bojimy, dokelž sebi myslimy, zo móža nam zeškodźec.

Ale njeje tež Chrystus mócniji dyžli my? Nimamy so potom tež jeho bojeć? Wěmy tola, zo wón přindže sudzić žiwych a mrtwych. Wěmy tež, zo je to sprawne sudjenje, kotrež njemóžemy k našemu lěpšemu přeměnić.

Hrono tutoho měsaca započnje so ze słowom „njeboj so“. Chrystus to nam praji, kiž smy nastroženi a so před nim bojimy; před tym, kiž je wjac dyžli čłowjek — haj, kiž móže nas zatamać. Chrystus nas, kiž před nim ničo njejsmy, troštjuje: Njetrjebaš so mje bojeć, tež hdyž sy swój hrěch a swoju winu spóznał.

Chrystus nas troštjuje z wuprajenjom: „Ja sym tón přeni a tón posledni a tón žiwy.“ Što pak to za nas rěka?

Chrystus je tón přeni, to rěka: Wón je před stworjenjom swěta a před časom był. Wón nima započatka, ale je sam započatk. Ale nic jenož to! Wón je tež tón posledni, to rěka: Wón budže po zaždženju swěta a tež potom, hdyž je čas wotběžał. Potajkim je wón přjedy wšeho a po wšem — wón je wěčny.

Štož bibliju znaje, wě, zo so tam poprawom jenož wó Bohu praji, zo je wón wěčny. Tak čitamy na přikład pola profety Jezajasa (44.6): „Tak praji Knjez Cebaot: Ja sym přeni a sym posledni, a žadyn Bóh njeje chiba ja!“ Haj samo w Zjewjenju Jana čitamy někotre štučki do našeho hrona: Ja sym to A a O, započatk a kónc, praji Bóh Knjez, kiž je a kiž běše a kiž přindže, tón wšehomócný.“ (Zjewjenje Jana 1,8)

Hdyž móže Chrystus wo sebi to samsne prajić, rěka to, zo je wón Bohu runy — zo je wón Bóh.

To same so z atributom „tón žiwy“ wupraji. To so w Swjatym Pismje hewak jenož na Boha počahuje, na přikład w Zjewjenju Jana 15,7.

Potajkim je Chrystus runy Bohu, haj Bóh sam. Ale tež potom so jeho bojeć njetrjebamy. Chrystus nas ze swojjej wulkosću troštjuje; z tym, zo je Bóh a ma božu móc. Runje dokelž ma božu móc, móže swoju cyrkej wobarnować, njech su časy, kajkež su. A runje dokelž ma božu móc, móže nam z božeho hněwa

a chłostanja, samo wot zleho a wot hrěcha wumóžić.

Tak nam měsacne hrono praji: Chrystus je žiwy Bóh a ma wšitku móc. To pak njerěka, zo mamy my, kiž wo Chrystusowej majestosci a wo našej slabosci wěmy, so jeho bojeć. Ale to je trošt za nas, dokelž wón tych, kiž so jemu dowěrja, samych njewostaji z jich hrěchom a z božim hněwom, ale jim wupomha. Najebać toho, zo je wón tón přeni a tón posledni a tón žiwy, chce tež džensa „při nas tudy“ wostać, kaž je slubił: „Ja sym pola was wšitke dny, hač do skónčenja swěta.“ (Mat. 28,20) Jemu móžemy so dowěrić, tež w našej bosjosi. Albert

Nowe wjednistwo Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja

W rozprawje wo Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju we Łazu lětsa smy naspomniłi, zo rozohnowa so wopytowarstwo wot tych, kiž běchu dotal tute dny zarjadowali.

Bě to na přenim městnje farar na wotpočinku Gerat Lazar-Bukečanski, kotryž je jako předsyda cyle džěło nawjedował a so njesprócnije wo kubłanske dny a cyrkwinske dny starał. Je to rjany připad, zo je wón předsydstwo na samsnym městnje přepodał naslědnikam, na kotrymž je je před 32 lětami, w léce 1950, přewzał, we Łazu. 32 lět je jara dolhi čas, a tohodla je sej farar Lazar zaslužil horcy džak ewangelskeho serbstwa. Bě tohodla tež derje, zo so jemu wyši krajnocyrkwinski rada Ihmels, kiž je zdomom stajny zastupjer biskopa, sam we Łazu zjawnje džakowaše za jeho wulke džěło.

Tež farar Albert, kiž nětko wukonja džěło serbskeje superintendentury, so jemu najwutrobnišo džakowaše.

Zastupjer předsydy běše wot léta 1950 hač do swojeje smjerće w léce 1958 farar Černik z Wojerec. Po nim je městnypředsydstwo přewzał superintendent Gerat Wirth a tež wón je swoje zastojnstwo we Łazu zložil. Tež jemu so farar Albert nanajwutrobnišo džakowaše.

Farar Lazar nima jednoho naslědnika, ale jeho naslědnistwo je přewzał wjedźacy gremij, kiž bu přez Wuběrk Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja 2. apryla léta 1982 wuzwoleny. Gremij ma dweju lajskeju a jednoho duchowneho čłona. Lajkaj staj sotra Hempelowa z Budyšina a bratr Arnošt Grofa z Chasowa. Duchowny staw gremija je wikar Jan Malink z Hrodzišća. Gremij ma tež

Telegram Cyrkwinskemu dnjej

Dotalny předsyda Cyrkwinskeho dnja, farar Gerat Lazar, je redakciju prosył, wozjewić telegram, kotryž je so zabył, na dnju samym so přečitać.

Telegram rěka:

Z wutroby lube postrowy Cyrkwinskemu dnjej a wšitkim ewangelskim sotram a bratram! Njeh Bóh žohnuje Waše zetkanje. Wobžaruju, zo njemóžu přitomny być. — H.-E. Kaulfürst ze swójbu.“

Telegram je napisany na serbski formular pósty. Te móže sej kóždy na pösće dać dać! Su z rjanymi kwětkami debjene a maja serbske napismo „Zbožopřejny telegram“ a „Glukužycenjowy telegram“.

Džakujemy so knjezej doktořej Kaulfürst, kiž słuša k našim najswěrnějším katolskim přecelam, za jeho postrowy a myslimy sej, zo je wozjewjenje w našim časopisu lěpše hač jenož přečitanje we Łazu!

„naslědných kandidatow“, hdyž prawiłowni wupadnu. To su lajkaj Arnd Soba z Bukec a Měrcin Wirth z Budyšina a duchowny Siegfried Albert z Budyšina.

Wo fararju Lazarju hišće přispomnjenje, kotrež budže snadž jónu tež za slědžerjow wažne: Město přewzača a wotedača jeho předsydstwa je najskerje stara domizna jeho serbskich wótcow! Snadž tči za tym wěsta symbolika?

Cyril Pjech

Nowy wosadny dom w Hamorje

Zhorjelski biskop dr. Hans-Joachim Wollstadt poswjeći njedzelu, dnja 5. septembra w Hamorje (Boxberg), wokřes Běla Woda, nowy ewangelski wosadny dom.

Dom změje wjacore rumnosće za nabožinu a wosadne zarjadowanja. Rum za bože služby budže so „kapała horjestača“ mjenować.

Přez twar noweje milinarnje nasta w Hamorje, wjesce w cyrkwiskim wokřesu Běla Woda, kiž měješe přjedy 320 wobydlerjow, nowotwarske sydlišćo ze 4 000 wobydlerjemi.

Z tym bu twar małego wosadneho centra trěbny, dokelž dotalny rum w bydlenju ewangelskeje swójby w Hamorje wjace njedosahaše. Dalša přičina bě, zo zwotórha so stara cyrkej w Čelnom, susodnej wsy. Cyrkej dyrbyeše cofać před brunicowej jamu.

Swjatki 1980 bě biskop dr. Wollstadt položil zakladny kamjeň za tutón nowy wosadny dom. ena

Přinďže na serbske kemše!

Wčera mějach w dwěmaj wjeskomaj serbske kemše. W přenjeje rěčach před tym ze žonu, kotraž mje němsce postrowi, němsce a mějach za čas přédowanja stajnje někak spodziwne začuće, zo rěču serbsce a wona ničo njerozumi.

Po kemšach mi wona nadobo serbsce praji, zo je škoda, zo přédowanje jenož tak mało ludži slyši. Njemało so dźiwach, zo je wona tež Serbowka!

W druhej wjesce přinďže žona z džěscom, a jako so woprašach, hač móže džěčo tež serbsce, so žona trochu postróži, zo su džensa serbske kemše, njebě na to myslila. Rozsudži pak so, na nich wostać. Jako so po přédowanju jeje woprašach — běch jej před tym prajił, wo čim přėduju —, hač je něšto mało ro-

hdyž jėdžeš po awtodróze nad nowym jėzorom nimo krasneho napohlada Budyšina na směr Drježdžany abo hdyž maš je ze směra Drježdžan nadobo před sobu, hdyž sy jednu z tutech horow wotzady přėwinył a so mėriš na Budyšin!

Na krasnej slončnej njeđzeli w pőzdnim lėcu mi rjanosė našeje Łužicy wosebje jasnje do woči padny. Wona je woprawdže lubozny kraj, kaž w druhim spėwje rėka.

Wusko hromadže su tu rjane hory, lėsy, haty, plődne pola a přitulne wjeski. Łužica je snadž rjana tuteje wotmėnjawosće dla. Tu njeje, kaž při morju, jenož woda, abo, kaž w sewjeru, jenož plőnina, abo tu njejsu jenož hory, tu je wšo na pomėrnje małym kusu zemje hromadže, a to w prawej mėrje!

Cyrkej a lužiska krajina pola Budestec

zumila, wotmołwi, zo jara derje serbsce rozumi.

Z tuteju dožiwnjenow scėhuju, zo je w našich wjeskach, hdžež su serbske kemše, a jich wokolinje hišće mnoho ludži, kotřiž su Serbja a derje serbsce rozumja. Ale woni su sej ze wšlakorych přičin wotwučili, na serbske kemše chodžić. Zawěsće pak bychu mnozy, hačrunjež sami lėdma na serbske kemše chodža, wobzarowali, hdy bychu so tute doskőnėnje wotstronili.

Tohodla prošu Was, lubi ewangelscy Serbja: přinďže na serbske kemše a wosebje: dopomńće druhich Serbow na to, zo su kemše a zrėčće sej z nimi, zo pőndžeće hromadže kemši! To wjele pomha, hdyž něchtó wė, zo druhi tež sobu přinďže!

Cyril Pjeh

Naša rjana Łužica

Husto chce mój synk, prjedy hač wusnje, zo papi „čini lalal“ a stłóči mi nowy serbski spėwnik do ruki, kotryž stajnje nihdže w lėharni leži. Potom spėwam jemu, doniž njewusnje, po rjadu serbske spėwy: „Hdžež so mődrja...“, „Doměk mój luby...“, „Ha přijěł panik do Delan...“, a na kőncu stajnje „Hdyž wječor sparnje wusnyć chcu...“

Tute spėwy a k tomu někotre baje a bajki přinďžechu mi na mysle, jako jėdžech přez našu rjana Łužicu, zo bych dzeržał serbske kemše. Njeswačidło — Wbohec mosty — złota kuća w pincach hrodu. Haty — bludnički. Tykowane serbske domy — zmije...!

A naše hory so woprawdže zelenja,

Nic přėwysoke hory, nic přėsuhe pėski, nic přėhluboke lėsy, nic přėwulka samota, nic přėwulke mėsta!

Handrij Zejler je tutu krajinu pėčelnu mjenował. Ja to tež tak začuwam. Sym rady tež druhdže a lubi so mi tež druhdže. Ale hdyž přijėdu potom zaso do Łužicy, potom začuwam tutu pėčelnosć. Wona njepräinďže zawěsće jenož wot rjanosće krajiny.

Pėčelnosć Łužicy za mnje a za wšėch Łužičanow-Serbow zwisuje z tym, zo je wona jich domizna, rjana domizna, raj džėcatstwa, raj bajow, spėwow, bajkow, raj sonow...

Baje a bajki, spėwy a sony a moje začuća mi praja: „Rjana je naša Łužica!“

Cyril Pjeh

Wobzamknjenje Konferency ewangelskich cyrkwinskih wjednistwow w NDR k wuslėdkam Moskowskeje konferency nabožinow swėta

1. Konferenca je rozprawu wot njeje wupōstłaneje delegacije do Moskwy na „Konferencu swėtowych nabožinow k wuchowanju swjateho dara žiwjenja před jadrowej katastrofu“ z džakom přijimala. Na zakladže tuteje rozprawy hōdnōci konferenca cyrkwinskih wjednistwow konferencu, kotraž we wotewrjenym a swobodnym tworjenju mėnjenjow k samostatnym, pomocliwym a do pėrichodna pokazowacym wuprajenjam a wobzamknjenjam k palacym prašenjam mėra a wotbrōnjenja wjedžeše.

Konferenca džakuje so wot njeje wupōstłanym zastupjerjam za jich sobudžėto na tutym mjezynabožnym zeńdzenju.

2. Konferenca ewangelskich cyrkwinskih wjednistwow widži w wuslėdkach džėla Moskowskeje konferency hōdnōtne impulsy za dalše mėrowe džėto w našich cyrkwjach a wosadach. Wona podpėruje doraznje wuprajenja kōnėnych dokumentow,
  - zo njesmė so wōjna z jadrowymi brōnjemi nihdy a pod žanymi wobstejnoscėmi wusprawnić;
  - zo njeje mōžno, wjace wėstosće přez wjac brōni docpėć a
  - zo njesmė so mėr džėlic wot sprawnosće za wšėch, hdyž dyrbi so žiwjenje na swėće wuchować.Konferenca podpėruje konkretne kroki k mėrej a wotbrōnjenju, kotrež so w kōnėnych dokumentach namjetuja:
  - dospōlne zamjėrzenje produkcije, wupruwowanja a postajenja nowych družin jadrowych brōni;
  - hnydomne wotzamknjenje zrėćenja wo dospōlnym zakazu wšėch pōsytow z jadrowymi brōnjemi;
  - so wzdaće politiky wojskeje, hospodarskeje abo politiskeje konfrontacije;
  - moratorij za njepräecelske rėćenja a
  - spėchowanje prawdypodobnosće, štož nastupa wučinjenja wo wotbrōnjenju, dyrbi-li być, tež přez jednostronske kroki.Konferenca cyrkwinskih wjednistwow podšmōruje namōłwu Moskowskeje konferency na nabožiny swėta, z jednym hōsom produkciju, wuwijanje a wuspytowanje a nastajenje jadrowych brōni, hdžež a přez koho by to tež bylo, jako moraliske zlo zasudžować a za mėr rėčec, jednać a z nadžiju a wėru so modlić.
3. Konferenca doporučuje wjednistwam člōnskich cyrkwjow, materialije kongresa za mėrowe džėto w cyrkwjach wuhōdnōcić a wužiwać.
4. Konferenca dawa pėdsydstwu nadawk, knježerstwu NDR k najblišemu terminje apel swėtoweje konferency na knježerstwa pėpodać a rozjasnić.
5. Konferenca dawa sekretariatej nadawk, so na zakladže wuslėdkow swėtoweje konferency a mjezynarodneho hearinga Swėtoweje rady cyrkwjow k jadrowemu wōnjenju w Amsterdamje 1981 a II. wosebiteho pōsedzenja UNO k prašenjam wotbrōnjenja wo rozmołwy z ekspertami w NDR so pėcować.
6. Konferenca dawa wubėrkej „Cyrkej a towaršnosć“ nadawk, wuslėdki swėtoweje konferency sobu do swjeho džėla zapřijeć a tež do pėrihotowanja delegatow za Vancouver sobu zadžėlać.
7. Konferenca džakuje so Ruskej prawosławnej cyrkwi za iniciatiwu k tutej konferency, za pėrwėdzenje a jeje wulku hospodliwosć. Wona prosy pėdsydu, tutōn džak oficielnje Ruskej prawosławnej cyrkwi posrėdkować.

Přisp. redakcije: Kaž ena w druhim, pōzdžišim, wudaću wobšėrnje informuje, je mjezтым statny sekretar za cyrkwinske prašenja, Klaus Gysi, wobdžėlnikow delegacije z biskopom Gienke na čole k rozmołwy přijal a za knježerstwo NDR Moskowski apel přijimal a so jim za njon a za jich džėto w Moskwy džakował.

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

4. Čiche lěta

Luther so nawróci w běhu lěta 1511 z Roma do Wittenberga. Po wulkich do-
žiwjenjach jězby započinaše so zaso
małe, swérne džělo wšědneho dnja: stu-
dentow wuwučować, přědować, so na
klosterskim žiwjenju wobdzělić. Čas hač
do 1517 su čiche lěta za Luthera, žane
wulke podawki njeprětorhnu měrne ži-
wjenje w městačku Wittenberg. A tola
su tute šěsć lět rozsudne za jeho dalše
žiwjenje, haj samo za stawizny cyrkwy.

Přeco hišće pytaše Luther wotmołwu
na swoje prašenje: Kak wobsteju před
Bohom na sudnym dnju? Prócowaše so
koždy dzeń, Božu wolu spjelnić a na-
dźiješe so, zo je před Bohom z tym wu-
sprawnjeny. Tola we hłubinjce swojeje
duše wědžeše, zo Božu wolu spjelnić nje-
može, haj ani nochce. Přeco zaso čuješe
winu a Boži hněw na sebi.

„Žadyn jazyk njemože prajić, žane
pjero wopisać, što čłowjek w tajkich
womikach počerpi... Hdyž tajke čer-
pjenje jenož poł hodžiny, haj samo jenož
džesaty džěl hodžiny traje, by so čłowjek
dospołnje zničil a jeho kosće bychu so
do popjeła přeměnili. To so Boh přez
wšu měru hrózbny pokaza w svojim
hněwje. A kaž Boh, tak cyła kreatura.
Čeknyć je njemožne. Ničo njeje, štož
mohło tróštować. Wšo wobskorži.“

Z tajkimi strachami wobroci so Luther
na swojeho spowědneho nana Johanna
Staupitza. Spočatnje wón Luthera nje-
rozumješe, hakle hdyž so jemu Luther
k druhemu razej spowědaše, zapřimny,
kak hłuboko Luther čerpješe. Staupitz
zamó, Lutherej puć pokazać, po kotrymž
dyrbi dale kročić: „Dyrbiš na toho muža
hladać, kiž rěka Christus.“ Čas žiwjenja
je so Luther po tutej radže měł.

Doskončnu wotmołwu na swoje praše-
nje pak dósta Luther hakle přez do-
kladny studij Swjateho pisma. Běše
wšak to jeho powoňanje, studentam bi-
bliju wukładować. Wosebje wuzběhnyć
chcemy jeho wukładowanje Pawoło-
weho lista na Romskich. Z njeho wón
spózna, zo žadyn čłowjek před Bohom
ničo njeplaćić ze swojimi skutkami, zo
pak Boh njehladajo na to koždeho při-
wozmje, tak kaž wón je. Čitamy w jeho
manuskripće: „Nic přez to smy sprawni

před Bohom, zo prawje jednamy, ale
hdyž smy wusprawnjeni, budžemy pra-
wje jednać.“

Luther sej konsekwency swojeje no-
weje wučby hakle poněčim wuwědomi.
Za čichim džělaše na njej hišće někotre
lěta, hakle potom poda so do boja.
4. septembra 1517 wozjewi 97 tezew pře-
čiwo tehdyšej teologiji (šolastice) a wo-
čakowaše, zo dońdže k bojeji. Tola teo-
logojo mjelčachu, dokelž njemějachu
zajima na tajkej diskusiji. Wšědny lud
so za šěru teoriju njezajimowaše. Luthe-
rowy přeni nadběh njebě so poradził.
Hakle dwaj měsacaj pozdžišo dońdže
k bojeji, jako Luther swoje 95 tezew pře-
čiwo wotpuskej wozjewi. Jan Malink

Džesać kazni za měř

Po džesać božich kaznjach biblije so
zložujo je profesor bohosłowstwa w Mni-
chowje Trutz Rendtorff formulował
sěchowace sady:

1. Chceš-li ty měř, potom přinošuj k
tomu, zo so ludžo Bohu dowěrjeja.
2. Chceš-li měř, potom njeznjewužiwaj
swojske přičiny přečiwo druhim.
3. Chceš-li měř, potom skrućuj zhro-
madnosć.
4. Chceš-li měř, pytaj jón na politiske
wašnje.
5. Chceš-li měř, potom waž sej žiwje-
nje nade wšo.
6. Chceš měř, potom započ pola tych,
kotrymž sy hižo powinowaty.
7. Chceš-li měř, prašej so tež stajnje,
komu sy jón hižo wzal.
8. Chceš-li měř, potom kedžbuj na waš-
nje, kak ty z druhimi rěčiš.
9. Chceš-li měř, potom budž hłuboko
znjeměrnjeny nad njeměrliwosću
swěta a tohodla budž znjeměrnjeny
nad sebej samym.
10. Chceš-li měř, potom spokoj so z tym,
štož maš, a njespytaj stajnje wjac
měć chcyć.

Rozpominajmy wo tutej sadach a
spytajmy je přesađić do swojeho žiwje-
nja!

Wone na tež dobra wotmołwa na pra-
šenje: „Što možu ja poprawom za měř
činić?“

Tute sady wupraja tež jasnje někotre
wažne zwiski w prašenju zawěšćenja
měra:

Zwisk mjez přecowanjom wo měř a
wěru do Boha (1. sada). Runje ewangel-

scy křesćenjo wědža wo tym, zo su přez
dowěru na božu miłosć wusprawnjeni a
zo njetrjebaja a tež scyła njemožeja
swoje zbožo z nadměrnym dračowanjom
a hrabanjom zawěšćić.

Zwisk mjez swojskim zadźerženjom a
zawěšćenjom měra (2., 3., 6., 7., 8. a
10. sada). Wězo je tež prawje, zo možeja
zli ludžo wójnu započec tež potom, hdyž
smy my cyle přiřadnje žiwi. Ale hdyž
njezamóžemy my měř džeržec w našim
nas wobdawacym swěće a w našich po-
čahach k druhim, potom njeje džiwa, zo
to tež we wulkim možno njeje! Runje
tu je wulke wužadnje za křesćanow:
Smy přiřadnje měřliwego mjezsobneho
žiwjenja?

Zwisk mjez měrom a sprawnosću
(10. sada). Najwažniša přičina wójnow
je nahrabnosć tych, kiž přez wójny za-
słuža a z tym druhich chudych sějina.
Tež my, hdyž chcemy stajnje wjac měć
a stajnje skoržimy „što wšo njedawa“,
přinošujemy k tomu, zo so rozdzěl mjez
bohатыmi ludami a chudymi stajnje po-
hlubši a z tym strach, zo tute ludy sej
žadaja sprawnosć, a to snadž z brónjemi.

Zwisk mjez wojowanjom, přecowan-
jom wo měř a politiku (4., 9. a 10. sada).
Tež mjez ewangelskimi Serbami je hišće
měnjenje daloko rozšěrjene, zo njesmě
wěra ničo z politiku činić měć. Hdyž pak
nas naša wěra pohnuwa, so za měř zasa-
džec, potom dyrby so z politiku zabě-
rać a zaběram so, hač to chcú abo no-
chcú, z politiku. Tež někóti fararjo w
Budyšinje a wokolinje spytuja stajnje
zaso, tutón wažny, wot profesora w ZRN
jasnje wuprajemy zwisk, přec. So z poli-
tiku zaběrać, njeje lochko. Štož pak chce
woprawdže něšto za měř činić, dyrbi
tutu přocu na so wzac! Cyril Pjeh

Naše nowiny a časopisy před 100 lěta

Z Mužakowskich stron: Zo bychmy
ludžom škodu zalutowali, wozjewjamy,
zo w tudomnych wsach čłowjek wokolo
dunda, kotryž na to wašnje ludži jeba,
zo so jim jako wotpóslanc z přecelneje
swójby předstaja a potom zrudnu po-
wěsć sobuzdžěli, zo je wuj abo četa abo
něchtó druhi z přecelstwa wumrěl. Wón
potom, hdyž su jeho z jědžu nasycili,
lochko wěriwym hišće pjenjezy wuklu-
ka, abo jich samo pokradnje. Jedyn bur
w Rěcicy bu w tychle dnjach na tajke
wašnje zjebany. Njeznaty pakostnik je
srěnjeje wulkosće, něhdže pjećdziesiątych
lětach. ma počne kulojte wobličo a wul-
ki plěch na hłowje. Z lěwym wočkom
wón něšto šělhawje hlada, chodži stu-
leny a wě sebi ze swojim wašnjom do-
wěru dobyć. SN 1882 september

Z Budyšina: Póndželu, 2. oktobra, wo-
koło 8 hodžin so počnóne njebjó krej-
čerwjene žehleše. Tři čerwjene trubjele
kaž žahle porsty hač do srjedž njebjes
pokazowachu. Po džesać minutach so
njebjeske znamjo, z časami nowe pruhi
při horiconće wusapajo, zhubi, na nje-
bju z blakami běle swětliny zawosta-
jejo, tak zo so zdaše, kaž by runje mě-
sačk schadzał. Po chwili so na njebju
jako swětlna pokaza, kotraž so po
15 minutach pomału zhubjowaše. Tuta
njebjeska čerwjenosć, ke kotrejež bo-
jazni při wěriwi ludžo na wójnu, hłód,
mór a zle, čezke časy z njewědomosću
wěšća. su poslednje wukončne pruhi poč-
nóneho swěta, kotrež so při počnónym
kóncu našeje zemje jako slóncó, 50 000
lochći wysoke, z časami pokazuje.

Z Budyšina: Njedželu 8. oktobra mě-
ješe so swjedženske zapokazanje no-
wego fararja Michalskeje wosady, knje-

Torhošćo we Wittenbergu z měščanskej cyrkwy a pomnikomaj Luthera a Melanch-
thona

za dr. Kalicha. Njeh je nowemu knjezej fararjej, kotryž je sebi za krótki čas, w kotrymž diakonstwo mjenowaneje wosady zastawaše, bjez swojimi Serbami powšitkownje lubosć a přichilnosć dobył, spožčene, zo by prawje wjele lět na swojim nětčišim měsće Bože slovo připowědał.

Serbske Nowiny 1882 oktober

Wobnowjeny boži dom w Prožymju

W měrcu tutoho lěta móžeše wosada w Prožymju, cyrkwinski wokrjes Gródk, z kemšemi a wosadnym popołdnjom woswjećić wotzamnjenje džělow k wobnowjenju ewangeliskeje cyrkwy. Na posledku bě so cyrkej znutřka wobnowita.

W nazymje lěta 1979 woswjećić wosada 60lětnje wobstaće swojeje cyrkwy a 25lětnje swojeho pozawnoweho chóra. Hižo tehdom běštej so třěcha a wěža wobnowiwoj.

Wosebity džak sluša tu wosadnemu fararjej Heinzej Krügerjej, kotryž je z cyrkwinskim předstejicerstwom hromadze džěta přewjedł.

To same plaći za „džowku“-cyrkej w Lěskej, wokrjes Zły Komorow, kotraž zafarawa so do Prožymja, dokaž so mačerska cyrkej Sorno-Rosendorf zwotbagrowa. Tam w Lěskej wuchowa so mała tykowna cyrkej před rozpadom.

Farar Krüger ma tež hišće we wosadze zastupować, hdžež so hišće serbsce rěči, hdžež pak hižo do lěta 1945 žane serbske kemše wjacje njeběchu: je to Čorna pumpa z Terpom, kotrejž běštej do Jasenja, wokrjes Gródk zafarowanej.

K Prožymjej sluša hišće wjes Gozdź (Haidemühl. Wobě wsy mjezujetej ze Zhorjelskej cyrkwy, cyrkwinski wokrjes Wojerecy.

Hakle w lětach 1915 do 1919 twarješe so w Prožymje cyrkej. Před tym běštej Prožym a Gozdź do Jasenja, wokrjes Gródk zafarowanej. W léce 1919 so cyrkej poswjećić, cyrkej w Jasenju pak dyrbjěše so w léce 1971 před brunicu zhubić!

Cyrkej w Prožymju je skromne twarjenje, z cyhelow murjowane a ma tři zwony. Ma tež swoju faru. Günter Wolf

Prokop Urban:

Póccíwa hra

Handrij Zejler bě čłowjek, wo kotrymž so praješe, zo je wirtuos přelčelstwa. Mějachu jeho rady mnozy ludžo najwšelakoríšich starobow, zdžěłani a jednori ludžo. Nichtó njedaše na njeho něšto rjec. Jedni lubowachu jeho jako wulkeho basnika, druzy jako wulkotneho fararja a duchowneho pastyrja.

Wuswětlenje za tutu jeho wulku wobubowanosć mjez ludźimi je cyle jednore: Zejler sam měješe wšitkich ludźi rady! Za njeho běše wona kaznja wo lubosći woprawdže wulki a přeni prikaz, a wón widžeše w každym čłowjeku wony wobraz Boži, ke kotremuž bu wón stworjeny, a to tež, hdyž bě tutón wobraz snadź hluboko zasypany abo tež hač do njepodobnosće womazany a potrohany. Wón prócowaše so, w každym tutón Boži wobraz nadeńć, každemu čłowjekej jón přicpěwać, tež hdyž bě to jenož w nadžiji, zo by sej kóždy wuwědomił, zo je jako džěco Bože na swět přišoł.

Zejler bě prosty a wutrobity, tež hdyž bě jara hordy na swoje synowstwo wulkeho, jeničkeho Boha a na swoje serbstwo!

Najradšo měješe džěci. Z nimi rozumi so najlěpje. Wón znaješe wšitke džěci, nic jenož we Łazu, hdžež běše z fararjom, ale tež džěci wšěch gmejnow zna-

ješe, kotrež běchu do Łaza zafarowane. Za njeho bě samozrozumliwe, zo znaješe kóžde z nich po mjenje a wědzeše wo nich skoro přeco tež nadrobnosće, kaž jich swojski nan abo mać. A tola so wo nim powědaše, zo je so jemu jónu stało tuto:

Bě to na jutrownej póněželi. Po cylej Łužicy so tehdom kulachu jejka. Lédma zo móžeše so hólčik na nohomaj džeržec a měješe w horši a było tež jenož jedne jejko, džěše z nim kulec. Kulachu wosebje młodžency, kotřiž běchu krótko před kwasom, a bě to někajka česć, zo derje dobychu. A běše to wěsta hańba, porjadnje přehrać!

Tak džěše so Zejler na wonej jutrownej póněželu popołdnju trochu přechodžować. Wjele časa za to njeměješe, wočakowaše hosći, ale znajmjeńša na chwilkku bě „čekny!“

Za wsu, hnydom za poslednej chěžku, trjechi na skupinu hólcow. Běchu někak wosom, džewjeć lět stari. Běchu pječo a cyle wrótni kulachu jejka. Zejler pozasta a chwilkku přihladowaše. Potom so dopomni, zo ma w kapsy jejko, kotrež bě chcyl zjěsć, ale kaž stajnje, bě na to pozabył. Wučahny je, přistupi k hólcam, kotřiž jeho wjesele strowjachu a rjekny jim:

„Směm sej z wami pokulec?“

Na to nasta někajka poražena čišina, a potom tola tón najzmužići ze skupinki. Měrcin Šolta, rjekny: „Ale njesměće so modlić!“

Zejlerjej wotrazy so dych: „Što, što ja njesměm?“

„Modlić so!“ zaklinča wotmołwa jara energisce. „My so tež njemodlimy! Hrajemy póccíwje!“

Zejler běše jara wótreho ducha a běše stajnje zwólniwy, něšto nowe nazhonić. Tak spěšnje jeho ničo z měra njewuwjědže, ale tutón hólcec, tutón mały sobustaw jeho wosady bě to tola na drazne wašnje zdokonał! Njewědžeše woprawdže, hdže nutř a hdže won. Hladaše na Měrcina, kaž hdyž njebý ničo zrozumił, a dyrbjěše so jeho prašeć:

„Čehodla njesměm so modlić a čehodla so wy njemodliće?“

„Dokaž to njebý wjacje žana hra byta. Hdy byšće so pomodlili, zo by Wam Bóh knjez pomhał, byšće dobył. Tak my to nječinimy!“

Zejlerjowej wócce napjelništej so z njesměrnej radosću! Nic tohodla, zo jemu, fararjej, wosomlětny špnt zakazuje — haj, zakazuje! — so modlić, ale tohodla, dokaž derje začuwaše, kak wšitycy tući hólcy wěrjachu do mocy modlitwy. Dosaha jenož, zo so pomodliš a dobudžeš! Jako farar Zejler začu, zo by nětko dyrbjał tutym džěcom něšto rjec wo tym, za čo so smě modlić a za nic, ale nješćini to.

Bě tak njesměrnje zbožowny, zo radostnje wokomiknje přehra swoje jeničke jejko a pječ dalších, kotrež sej wot hólcow wupožěi.

Kak mały dosahaše jemu k sprawnemu zbožu! Abo bě to snadź — mnoho?

POWĚŠĆE

Magdeburg: Kollegij za wólbnu noweho biskopa je 26. junija dr. Christoph Demku, dotal nawoda sekretariata Zwjazka ewangeliskich cyrkwjow w NDR w Berlinje, za naslědnika dr. Wernera Krusche wuzwolił, kotryž póněžde w septembru 1983 na wuměnk. Kollegij woprija 30 wosobow, a synoda Krajneje cyrkwy Prowinz-Saksa dr. Demku w oktobru 1982 na biskopa powoła. Dr. Demke narodži so w léce 1935.

Warsawa: Berliński biskop dr. Forck wopyta 21.–25. junija Polsku Ekumenisku Radu, zjednoćenstwo njekatolskich křesćanskich cyrkwjow w Ludowej republice Polska.

Džěše wo hajenje wobstejacych zwiskow a wutwarjenje wzajomnych stykow. Mjez druhim rozprawjachu pólscy wěrybratřa, zo su so počahi romsko-katolskeje cyrkwy k ewangeliskim cyrkwjam w Polskej polěpsili wot toho časa, zo steji arcybiskop Glomp na čole katolskeje cyrkwy w Polskej. Na druhej stronje rozprawjachu pak tež wo čěach na příklad w Mazurach, hdžež so katoliko cyle jednorje ewangeliske cyrkwy wobsadźili, bjeztoho zo bychu katolske cyrkwinske zarjady što přečiwo tomu činili. ena

Warsawa: Na přeprošenje Pólskeje Ekumeniskeje Rady je skupina džesać wěriwych z ewangeliskich wosadow w NDR pod wjednistwom Martina Herrbrucka (Ekumeniska młodžinska služba) do Warszawy do Strowotniskeho centra džěšća pućowala. Skupina chce tam dvě nježdźeli dołho hač do 24. julija přez džělowe zasadženja sobudžělačerjam centra k pomocy być. Nimo wěcownych darow je to dalša možnosć pomocy. ena

Genf/Berlin: Komisija Ekumeniskeje rady cyrkwjow za wobdžělenje cyrkwjow na wuwicowych programach (CCPD) je wudžělała program Ekumeniskeje rady pod titulom „Za cyrkej, kotraž je z chudymi solidarna“. K tutomu dokumentej je Konferenca cyrkwinskih wjednistwow w NDR stejišćo wozjewiła. Wona wuzběhuje w nim, zo je chudoba scěh strukturelneje namocy a zo trjeba jeje wotstronjenje politiske a socialne napinjenje. ena

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

Oktober 1982

3. 10. — 17. nježdela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodź. kemše

Budestecy: 14.00 hodź. kemše (Wirth)

10. 10. — 18. nježdela po Swjatej trojicy

Klukš: 8.30 hodź. kemše (Feustel)

Bukecy: 10.00 hodź. kemše (G. Lazar)

Huska: 10.00 hodź. kemše z božim

wotkazanjom (Wirth)

Połpica: 10.00 hodź. kemše (Feustel)

Bluń: 10.15 hodź. kemše (Albert)

a serbski wosadny džen

17. 10. — 19. nježdela po Swjatej trojicy

Bart: 8.30 hodź. kemše (G. Lazar)

Minakał: 8.30 hodź. kemše (Feustel)

Poršicy: 8.30 hodź. kemše z božim

wotkazanjom (Wirth)

Budyšink: 10.00 hodź. kemše z božim

wotkazanjom (Wirth)

Hrodžišćo: 10.00 hodź. kemše (G. Lazar)

24. 10. — 20. nježdela po Swjatej trojicy

Chwańcy: 10.00 hodź. kemše (Feustel).

Hodžij: 10.00 hodź. kemše (Wirth)

25. 10. — kermušna póněžela

Bukecy: 9.00 hodź. kemše

31. 10. — reformaciski swjedenž

Njeswaćidło: 8.30 hodź. kemše

7. 11. — dopředposlednja nježdela

w cyrkwiskim léce

Budyšin-Michałska: 9.00 hodź. kemše

Budestecy: 14.00 hodź. kemše

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow. — Wuchadza jónkróć za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich duchownych. — Hłowny zamołwity redaktor: Farar Cyril Pjech, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedycja: Farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962-30-110! — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer 32921 — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny (III-4-9-1393)